

Datum: 12 september 2018

Bijdrage Stichting Stop Zoutwinning voor het Ronde Tafelgesprek over zoutwinning

Wie zijn wij?

Stichting Stop Zoutwinning heeft tot doel de zoutwinning op de door Nedmag gekozen locatie tussen Kiel-Windeweer en Zuidlaarderveen/Oud-Annerveen, alsmede boringen vanuit de bestaande locaties onder deze dorpen, te voorkomen. De Stichting komt op voor de belangen van inwoners van het zoutwinningsgebied. In dit gebied is sprake van zogenaamde gestapelde mijnbouw. Bewoners ondervinden zeer veel overlast van zowel gas- als zoutwinning.

Antwoord op de vragen zoals gesteld door de vaste Kamercommissie

Vraag 1: Hoe kan de zoutwinning op een veilige manier plaatsvinden?

Nedmag, en andere zoutwinners, hebben uitgebreid bewezen dat dit gewoonweg niet kan. Ondergrondse lekkages, bovengrondse lekkages, instortingen, ongebreidelde bodemdaling met alle directe en indirecte gevolgen van dien en ernstige geluidsoverlast zijn onderhand eerder regel dan uitzondering. Deze bedrijven zullen proberen u te overtuigen op basis van theoretische modellen, maar als het gaat om onze ondergrond, en de effecten van de zoutwinning op de ondergrond én onze huizen kunnen wij maar één ding concluderen: ze weten het gewoon allemaal niet!

Vraag 2: Hoe wordt eventuele schade gecompenseerd?

Ook hier kunnen we heel kort over zijn. Schade wordt niet erkend, dus ook niet gecompenseerd. De gevolgen van (zout)mijnbouw worden door de mijnbouwers stelselmatig gebagatelliseerd. Aardbevingen door zoutmijnbouw worden via een cirkelredenering aan de gaswinning toegeschreven, onafhankelijk onderzoek wordt niet toegestaan en recente rapporten als dat van TU Delft (2018) [1] worden selectief, en valselijk, geciteerd.

Gestapelde mijnbouw

Rondom Veendam vinden allerlei mijnbouwactiviteiten plaats: zoutwinning door Nedmag en AkzoNobel, gaswinning uit het Groningenveld, het Annerveenveld en het Kiel-Windeweerveld door de NAM en gasopslag door Gasunie. Waar de mijnbouwers al jaren de effecten van al deze activiteiten bagatelliseren, en zeker in het geval van de zoutwinning een groot gebrek van kennis van de ondergrond etaleren, zijn de fysieke effecten van gestapelde mijnbouw helemaal onbekend. Dat komt de mijnbouwers overigens helemaal niet slecht uit. Bewoners met schade worden, vaak ook door de lokale politiek, van het kastje naar de muur gestuurd.

De psychische effecten van gestapelde mijnbouw zijn duidelijker. De ergernis, woede en frustratie zijn veel meer dan een optelsom van de gevolgen van enkelvoudige mijnbouw, die voor wat betreft de gaswinning uitstekend in kaart gebracht zijn door prof. dr. Postmes [2].

Schade door zoutwinning door Nedmag

Vergoeding van schade begint bij **erkenning** van de schade en van de verantwoordelijkheid. En daar schort het in Nederland structureel aan. Waar in andere landen mijnbouwers bij voorbaat verantwoordelijk zijn voor schade die in hun winningsgebied optreedt, moet hier de burger maar zien aan te tonen wat de oorzaak van zijn of haar schade is. Wij hoeven hier niet uit te leggen dat dat vaak vrijwel **onmogelijk** is.

Telkens wanneer het onderwerp van schade door zoutwinning ter sprake komt verwijst Nedmag naar een aantal oude rapporten. Het literatuuronderzoek van Arcadis, waarbij geen nieuw onderzoek gedaan mocht worden, wordt daarbij het vaakst aangehaald. Recent bedient Nedmag zich van het in opdracht van de Nationaal Coördinator Groningen opgestelde rapport van TU Delft betreffende schades in het voormalige buitengebied [1]. Hierbij beweert Nedmag: “TU-Delft heeft juli 2018 bevestigd dat diepe bodemdaling niet tot schade leidt”. Wat hierbij bewust over het hoofd gezien wordt is dat wisselingen in het grondwaterpeil door TU Delft wèl als schadeoorzaak genoemd worden, en dat deze fluctuaties nu juist door Nedmag veroorzaakt worden. Zeker na de recente lekkage, nu de bodem versneld daalt (en dat is een eufemisme voor ongeveer 10 keer zo hard), kan het waterschap niet meer op tijd en adequaat reageren. Overigens zal het waterschap sowieso keuzes moeten maken tussen belangen van bewoners, landbouwers, bedrijven, toerisme en recreatie enzovoort. In een complexe omgeving als de onze, met ook nog eens zoveel bodemdaling, wordt er zo ontzettend hard gehakt dat er vele spaanders vallen.

Voor wat betreft het optreden van aardbevingen in het winningsgebied van Nedmag (zie ook de volgende paragraaf) en eventuele schade als gevolg daarvan, bedient Nedmag zich van een zeer opvallende cirkelredenering. KNMI registreert alle aardbevingen in dit gebied, maar kan vooral de diepte niet goed vaststellen. Daarom wordt er voetstoots vanuit gegaan dat **alle** aardbevingen in Noord-Nederland door de gaswinning worden veroorzaakt, en wordt de diepte altijd op gasreservoirniveau, dus 3000 meter diep, gesteld. Let wel, dit is dus niet meer dan een aanname. Vervolgens wijst Nedmag erop dat alle gemeten aardbevingen op 3000 meter plaatsgevonden zouden hebben, dus ruim beneden de zoutlaag waar zij zout uit winnen. De aardbevingen zijn daarom, aldus Nedmag, niet door Nedmag maar door de gaswinning veroorzaakt. In het kort: ze zijn veroorzaakt door de gaswinning omdat ze zijn veroorzaakt door de gaswinning.

Al met al is de conclusie helaas zeer eenvoudig: Nedmag heeft **nog nooit** schade vergoed aan bewoners in het zoutwinningsgebied, en is gezien haar recente uitlatingen ook absoluut niet van plan dit ooit te gaan doen.

Gezien de recente calamiteit bij Tripscompagnie hebben wij ook zeer grote zorgen over **milieuschade** door zoutwinning. Ons grondwater is in gevaar, en daarmee onze toch al zo kwetsbare drinkwatervoorziening. SodM spreekt van 40 miljoen liter diesel die kwijt zijn, maar Nedmag wil gewoon minimaal nog eens 2 miljoen liter dieselolie de grond in pompen!

Aardbevingen door zoutwinning

Zowel de Staat van de sector zout als het vigerende winningsplan van Nedmag beweren dat er wereldwijd geen gevallen van aardbevingen veroorzaakt door zoutwinning (en door oplosmijnbouw) bekend zijn. Sterker nog, de risicoanalyse in het winningsplan van Nedmag is hier grotendeels op gestoeld. Het HiQuake initiatief, dat een database heeft opgezet van alle door de mens veroorzaakte aardbevingen wereldwijd, laat echter zien dat enkele van de zwaarste geïnduceerde bevingen ter wereld, met name in China en de Verenigde Staten, door zoutwinning zijn ontstaan [3]. Het mag zeer opmerkelijk genoemd worden dat wij, alsmede onafhankelijke experts, dit risico wel zagen terwijl KNMI, TNO, SodM en vooral de zoutwinners het al die tijd bleven ontkennen. En dit terwijl het bewijs er internationaal al lag en KNMI ons gelijk nu ronduit toegeeft.

Het is ons recent ook duidelijk geworden hoe Nedmag aardbevingen kan veroorzaken. Naast de al langer bekende aardbevingen in het winningsgebied van Nedmag zijn er recent bij Veendam en Wildervank enige zwaardere bevingen opgetreden. Toeval of niet, dit gebeurde vlak voor en vlak na het naar buiten brengen van de lekkage door Nedmag. Bij deze lekkage zijn pekelslagen vrijgekomen, deze stromen naar bovenliggende gesteentelagen.

SodM heeft al aangegeven dat het pekelslagen dan mogelijk breuklijnen kan instromen, en wij zien dit zelfs als zeer waarschijnlijk. Als dat gebeurt kan het pekelslagen via de breuklijnen migreren, en tot op enkele kilometers afstand de breuklijn reactiveren, wat dan een verschuiving (= aardbeving) tot gevolg heeft. Er loopt ter plaatse van de lekkage een Noord-Zuid breuklijn die zonder meer de verklaring van de aardbevingen kan zijn. Dit is overigens niet zomaar een uit de lucht gegrepen theorie. Bij een boring naar aardgas in 2009 is iets zeer soortgelijks gebeurd en zijn volkomen onverwacht, en in eerste instantie onverklaarbaar, ruim 40 aardbevingen binnen 2 weken gemeten, allen als gevolg van lekkage van boorvloeistof.

Uit het voorgaande concluderen wij dat het op zijn zachtst gezegd niet uit te sluiten is dat de recente aardbevingen door Nedmag veroorzaakt zijn. Ook achten wij de kans op herhaling zeer groot. De genoemde breuklijn is immers gereactiveerd en kan onder druk van de bovenliggende lagen, én de vervorming van de ondergrond door gas- en zoutwinning, verdere verschuivingen veroorzaken.

Overlast

Alsof al het voorgaande nog niet erg genoeg is, gaat de zoutwinning ook nog eens gepaard met extreme overlast. Met name de **ernstige geluidsoverlast** in bewoond gebied is ontoelaatbaar. Het boren van nieuwe putten duurt maanden en gaat 24x7 door zonder onderbreking. Dit om puur economische redenen. Vrijwel zonder uitzondering lopen boor- en onderhoudswerkzaamheden zeer lang uit, met nog veel meer overlast tot gevolg. Bewoners van het zoutwinningsgebied worden verder hoorndol door de overlast van laagfrequent geluid. Dit is een van de hinderlijkste vormen van overlast, en is ook nog eens bijzonder moeilijk te meten. Gevolg is dat in sommige gevallen het zomaar **3 jaar** duurt voor de oorzaak weggenomen is. En dan zijn er weer andere bronnen van laagfrequent geluid die nieuwe overlast veroorzaken. Een aantal bewoners ondervindt zelfs slaap- en gezondheidsproblemen hiervan.

Referenties

- [1] Onderzoek naar de oorzaken van bouwkundige schade in Groningen; TU Delft, 11 juli 2018
- [2] De maatschappelijke impact van de beving van Zeerijp; RU Groningen, 6 juni 2018
- [3] HiQuake database; www.inducedearthquakes.org

De stichting Stop Zoutwinning wil zoutwinning op de door Nedmag gekozen locatie bij Kiel-Windeweer voorkomen.